

ความร่วมมือในการฝึกงานห้องสมุดระหว่างภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
กับห้องสมุดต่าง ๆ

นางศิริพร บัญญายอง

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2531

ISBN 974-568-945-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

014041

COOPERATION IN LIBRARY PRACTICUM BETWEEN
LIBRARY SCIENCE DEPARTMENTS AND LIBRARIES

Mrs. Siriporn Panyayong

A Thesis Submitted in Partical Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Library Science

Graduate School

Chulalongkorn University

1988

ISBN 974-568-945-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์   ความร่วมมือในการฝึกงานห้องสมุดระหว่างภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
 กับห้องสมุดต่าง ๆ

โดย   นางศิริพร ปัญญาของ

ภาควิชา   บรรณารักษศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาวดี สืบสนธิ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....
 (ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
 (รองศาสตราจารย์อัมพร ทิษะระ)

.....
 (รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาวดี สืบสนธิ์)

.....
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณพิมล กุลบุญ)

.....
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประยงค์ พัฒนกิจจรรย์)

ศิริพร ปัญญา Yong : ความร่วมมือในการฝึกงานห้องสมุดระหว่างภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
กับห้องสมุดต่าง ๆ (COOPERATION IN LIBRARY PRATICUM BETWEEN LIBRARY
SCIENCE DEPARTMENTS AND LIBRARIES) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ประภาวดี สืบสนธิ,
193 หน้า.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพความร่วมมือในการฝึกงานระดับปริญญาตรีระหว่าง
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์กับห้องสมุดต่าง ๆ และปัญหาในการฝึกงาน การวิจัยครั้งนี้เป็นการสำรวจ
โดยใช้แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลประชากรที่ใช้ในการวิจัยมี 4 กลุ่ม คือ หัวหน้าภาควิชา
บรรณารักษศาสตร์ อาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการฝึกงานห้องสมุด หัวหน้าห้องสมุด ที่ให้การฝึกงาน และ
บรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาคิดเป็นร้อยละ 90.90, 92.59, 80.00
และ 80.96 ตามลำดับ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยมัชฌิม เลขคณิต
ค่าส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ได้รับความร่วมมือในการฝึกงานจากห้องสมุดทุกประเภท
ทั่วประเทศที่ภาควิชาขอความร่วมมือไปเป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าจะมีปัญหาในการฝึกงาน
2. อาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการฝึกงานและบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน มีความเห็นตรงกันว่า
พื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ และความพร้อมของนักศึกษา ซึ่งแตกต่างกันเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด
3. จากความคิดเห็นของบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงานพบว่า รายวิชาที่มีผลต่อการฝึกงาน
มากที่สุดคือ วิชาการจัดหมู่และทำบัตรรายการ จึงควรเน้นในรายวิชานี้ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
ก่อนที่จะส่งนักศึกษาออกฝึกงาน

ภาควิชา ..... บรรณารักษศาสตร์ .....
สาขาวิชา ..... บรรณารักษศาสตร์ .....
ปีการศึกษา ..... 2530 .....

ลายมือชื่อนิสิต ..... ศิริพร ปัญญา Yong .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... ประภาวดี สืบสนธิ .....

SIRIPORN PANYAYONG : COOPERATION IN LIBRARY PRACTICUM BETWEEN LIBRARY SCIENCE DEPARTMENTS AND LIBRARIES. THESIS ADVISOR: ASST. PROF. PRAPAVADEE SUEBSONTHI, PH.D. 193 PP.

This research aims at studying the cooperation in library practicum between Library Science Departments and libraries; and the problems in library practicum. The study is survey oriented the structured questionnaires are used gather data from four groups of population : the heads of Library Science Department; the teachers who are incharge of the library practicum course; the heads of library; and the librarians. The questionnaires returned are of 90.90, 92.59, 80.00 and 80.96 percent accordingly. The collected data are calculated by the percentage, an average and a standard deviation.

The major research findings are as follows:

1. The Library Science Departments received the best cooperation in library practicum from all types of libraries although problems in library practicum exist.
2. Both teachers and librarians agree the most important problem in library practicum is the students' knowledge in library science and readiness which are of difference.
3. According to the librarians, classification and cataloging are the most important subjects in library practicum. Therefore, library science education should put an emphasis on both theory and practice of these subject perior sending the students to get library practicum.

ภาควิชา .....
สาขาวิชา .....
ปีการศึกษา ๒๕๓๕.....

ลายมือชื่อนิติต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ
รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาวดี สืบสนธิ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณา
สละเวลาและให้คำแนะนำ ปรึกษาชี้แนวทาง ตรวจสอบแก้ไขถ้อยคำ สำนวน ด้วยความเอาใจใส่
อย่างดียิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คุณอัญชลี ภูมิศิษฐ์ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ช่วย
ชี้แนะแหล่งข้อมูล ตลอดจนอาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ และบรรณารักษ์ทุกท่านที่ให้
ความร่วมมือ กรุณาสละเวลาอันมีค่าตอบแบบสอบถามให้ ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการ
วิจัยและช่วยให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายสุดนี้ขอกราบขอบพระคุณ บิศา มารดา และ คุณเกษม จโนภาส ที่ให้
กำลังใจเสมอมา ตลอดจนขอขอบคุณเพื่อน ๆ และผู้ที่มีได้กล่าวนามในที่นี้ที่ช่วยให้งานวิจัย
สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และเนื่องจากทุนการวิจัยครั้งนี้บางส่วนได้รับมาจากทุนอุดหนุนการวิจัย
ของบัณฑิตวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ศิริพร บัญญาयोग

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	3
สมมุติฐานการวิจัย.....	3
ขอบเขตการวิจัย.....	4
วิธีดำเนินการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	5
คำอธิบายศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	6
2 การฝึกงานห้องสมุดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
ความสำคัญของการฝึกงานห้องสมุด.....	7
ความมุ่งหมาย ประโยชน์ ของการฝึกงานห้องสมุด.....	8
การจัดดำเนินงานด้านการฝึกงานห้องสมุด.....	9
รูปแบบการฝึกงานห้องสมุด.....	12
รูปแบบการ เสริมสร้างประสบการณ์.....	12
รูปแบบการศึกษาปฏิบัติ.....	12
รูปแบบสัง เกตการณ์.....	12
รูปแบบสร้างสรรค์ประสบการณ์.....	13
รูปแบบการฝึกงานห้องสมุดระยะยาว.....	13

	การฝึกงานต้องสมุดในประเทศไทย.....	13
	ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนวิชาการ	
	ฝึกงานต้องสมุด.....	13
	การเรียกชื่อรายวิชาการฝึกงานต้องสมุด.....	14
	พื้นฐานความรู้ของนักศึกษาก่อนออกฝึกงาน.....	16
	ต้องสมุดที่ใช้เป็นสถานที่ฝึกงาน.....	16
	งานต้องสมุดที่ฝึกปฏิบัติ.....	19
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	19
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	25
	ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	25
	เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	26
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	28
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	29
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	31
	ตอนที่ 1 ข้อมูลจากหัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์.....	35
	รายละเอียดเกี่ยวกับรายวิชาการฝึกงานต้องสมุดในระดับ	
	ปริญญาตรี.....	36
	ความร่วมมือในการฝึกงานต้องสมุด.....	51
	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงรายวิชาการฝึกงานต้องสมุด....	61
	ตอนที่ 2 ข้อมูลจากอาจารย์ผู้ควบคุมรายวิชาการฝึกงานต้องสมุด...	62
	รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ตอบ.....	63
	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกงานต้องสมุด.....	67
	ปัญหาการฝึกงานต้องสมุด.....	73
	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงรายวิชาการฝึกงานต้องสมุด....	75

บทที่

หน้า

ตอนที่ 3	ข้อมูลจากหัวหน้าห้องสมุดที่ให้การฝึกงาน.....	77
	รายละเอียด เกี่ยวกับการฝึกงานห้องสมุดในระดับปริญญาตรี..	77
	ความร่วมมือ ในการฝึกงานห้องสมุด.....	87
	ข้อ เสนอแนะ เพื่อปรับปรุงการฝึกงานห้องสมุด.....	105
ตอนที่ 4	ข้อมูลจากบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงานห้องสมุด.....	107
	รายละเอียด เกี่ยวกับบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงานห้องสมุด....	108
	ความคิดเห็น เกี่ยวกับการฝึกงานห้องสมุด.....	114
	ปัญหาการฝึกงานห้องสมุด.....	122
	ข้อ เสนอแนะ เพื่อปรับปรุงการฝึกงานห้องสมุด.....	129
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อ เสนอแนะ.....	131
	การฝึกงานห้องสมุด ในระดับปริญญาตรี.....	131.
	ห้องสมุดที่ให้การฝึกงาน.....	133
	จำนวนชั่วโมงและระยะเวลาการฝึกงาน.....	134
	จำนวนนักศึกษาที่ฝึกงาน.....	134
	งานที่ฝึก.....	135
	การติดต่อ.....	136
	การปฐมนิเทศ.....	136
	คู่มือการฝึกงาน.....	137
	งบประมาณ.....	138
	การติดตามและประเมินผล.....	138
	ผลที่ได้รับ.....	139
	อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาการฝึกงานห้องสมุด.....	140
	บรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงานห้องสมุด.....	140
	ความคิดเห็น เกี่ยวกับการฝึกงาน.....	141
	ปัญหาการฝึกงานห้องสมุด.....	144

บทที่	หน้า
ข้อ เสนอแนะ.....	145
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	148
ข้อ เสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ.....	149
ข้อ เสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	150
บรรณานุกรม.....	151
ภาคผนวก.....	156
ก. รายชื่อห้องสมุดและจำนวนบรรณารักษ์ที่เป็นกลุ่มประชากร.....	157
ข. แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย.....	164
ประวัติผู้เขียน.....	193

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ชื่อรายวิชาการฝึกงาน.....	15
2	ประเภทห้องสมุดที่ใช้ เป็นสถานที่ฝึกงาน.....	18
3	จำนวนหัวหน้าห้องสมุดที่ให้ความร่วมมือในการฝึกงานและจำนวนบรรณารักษ์ ผู้ให้การฝึกงานที่เป็นกลุ่มประชากร แยกตามประเภทห้องสมุด.....	26
4	จำนวนแบบสอบถามที่แจกและได้รับคืน.....	29
5	จำนวนหัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ และจำนวนอาจารย์ผู้ควบคุม วิชาการฝึกงานที่ตอบแบบสอบถาม.....	32
6	จำนวนแบบสอบถามที่แจกและได้รับกลับคืนจากหัวหน้าห้องสมุดที่ให้การ ฝึกงาน และบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน แยกตามประเภทห้องสมุด.....	34
7	ผู้ควบคุมรับผิดชอบรายวิชาการฝึกงานห้องสมุด.....	37
8	การ เปิดสอนรายวิชาการฝึกงานห้องสมุด.....	38
9	ภาคการศึกษาที่นักศึกษาลงทะเบียนรายวิชาการฝึกงาน.....	39
10	ระยะเวลาที่ภาควิชาส่งนักศึกษาออกฝึกงาน.....	40
11	สถานภาพชั้นปีที่ของนักศึกษา และจำนวนหน่วยกิตวิชาที่นักศึกษาต้องผ่าน...	41
12	จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนวิชาการฝึกงานในแต่ละภาค.....	42
13	การจัดนักศึกษาไปฝึกงานในห้องสมุดแต่ละแห่ง.....	43
14	การพิจารณาจำนวนนักศึกษาที่ส่งไปฝึกงานในห้องสมุดแต่ละแห่ง.....	44
15	จำนวนชั่วโมงฝึกงานที่ภาควิชากำหนด.....	45
16	รายละเอียดที่ภาควิชาแจ้งให้นักศึกษาทราบในการปฐมนิเทศ.....	47
17	แนวทางในการสอนวิชาการฝึกงานของอาจารย์ผู้ควบคุมวิชานี้ในกรณีที่ไม่มี คู่มือวิชาการฝึกงาน.....	50
18	จำนวนห้องสมุดที่ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ส่งนักศึกษาไปฝึกงาน.....	51
19	ระยะเวลาที่ภาควิชาติดต่อขอความร่วมมือจากห้องสมุด.....	52
20	ภาควิชาทราบว่าห้องสมุดยินดีให้ความร่วมมือโดย.....	53

21	รายละเอียดที่ภาควิชาแจ้งให้ห้องสมุดทราบ.....	55
22	จำนวนเฉลี่ยนักศึกษาที่ฝึกงานในห้องสมุดแต่ละแห่ง.....	56
23	งานในห้องสมุดที่ภาควิชาขอความร่วมมือในการฝึก.....	57
24	ระยะเวลาที่อาจารย์ผู้ควบคุมวิชานี้ออกติดตามผลในระหว่างการฝึกงาน..	58
25	ระยะเวลาที่ภาควิชาได้รับใบประเมินผลจากห้องสมุด.....	59
26	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงรายวิชาการฝึกงานห้องสมุด.....	61
27	อายุอาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการฝึกงานห้องสมุด.....	63
28	วุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ของอาจารย์ผู้ควบคุมรายวิชาการฝึกงาน.....	64
29	ประสบการณ์ในการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์.....	65
30	ประสบการณ์ในการควบคุมรายวิชาการฝึกงาน.....	66
31	ระยะเวลาในการฝึกงานที่อาจารย์ผู้ควบคุมวิชานี้ เห็นว่าเหมาะสม.....	67
32	จำนวนชั่วโมงในการฝึกงาน.....	68
33	ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้ควบคุมวิชานี้ที่มีต่อบรรณารักษผู้ให้การฝึกงาน และพื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ของนักศึกษา.....	69
34	การจัดประเภทงาน เพื่อให้เหมาะสมกับนักศึกษา.....	70
35	ปริมาณระยะเวลาที่อาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการฝึกงานควรตามผล.....	71
36	การประเมินผลการฝึกงาน.....	72
37	ปัญหาการฝึกงานห้องสมุด.....	74
38	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงวิชาการฝึกงานห้องสมุด.....	76
39	จำนวนบรรณารักษ์ในห้องสมุดที่รับฝึกงาน.....	78
40	การจัดบรรณารักษ์ให้การฝึกงาน.....	79
41	ระยะเวลาที่ห้องสมุดให้การฝึกงาน.....	80
42	จำนวนชั่วโมงการฝึกงานที่ห้องสมุดกำหนดไว้.....	81
43	วิธีการที่ห้องสมุดใช้ในการปฐมนิเทศนักศึกษา.....	82
44	รายละเอียดข้อมูลที่ห้องสมุดแจ้งให้นักศึกษาทราบในการปฐมนิเทศ.....	83
45	รายละเอียดข้อมูลที่ปรากฏในคู่มือการฝึกงาน.....	85

ตารางที่	หน้า	
46	แนวทางที่ห้องสมุดให้บรรณารักษ์ใช้ในการฝึกงานให้แก่นักศึกษาในกรณีที่ ไม่มีคู่มือการฝึกงาน.....	86
47	ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ที่ห้องสมุด เคยให้ความร่วมมือในการฝึกงาน...	89
48	ผู้ที่ตัดสินใจในการให้ความร่วมมือ.....	90
49	วิธีการที่ห้องสมุดแจ้งให้ภาควิชาทราบ.....	91
50	จำนวนนักศึกษาที่ห้องสมุดให้การฝึกงานเฉลี่ยต่อปี.....	92
51	ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ที่ส่งจำนวนนักศึกษาฝึกงานมากที่สุด.....	93
52	จำนวนนักศึกษาที่รับ เข้าฝึกงาน.....	94
53	วิธีการที่ห้องสมุดใช้ในกรณีที่ภาควิชาส่งนักศึกษามา เกินจำนวน.....	95
54	การจัดประเภทงาน เพื่อฝึกให้แก่นักศึกษา.....	96
55	องค์ประกอบในการประเมินผล.....	97
56	ระยะเวลาที่ห้องสมุดส่งใบประเมินผลให้แก่ภาควิชา.....	98
57	การให้ความร่วมมือในกรณีที่มีนักศึกษาฝึกงาน เพิ่มขึ้น.....	99
58	นักศึกษาฝึกงานควรมีความรู้ทางสาขาวิชา.....	100
59	วิชาทางบรรณารักษศาสตร์ที่จะส่งผลให้การฝึกงานในห้องสมุดได้ผลดี.....	101
60	มีฐานพื้นฐานความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์และความพร้อมของนักศึกษา แต่ละคนซึ่งแตกต่างกัน.....	102
61	ผลที่ห้องสมุดได้รับ.....	104
62	ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงการฝึกงานห้องสมุด.....	106
63	อายุบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน.....	108
64	วุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ของบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน.....	109
65	ประสบการณ์การทำงานห้องสมุดของบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน.....	110
66	ประสบการณ์ในการให้การฝึกงาน.....	111
67	งานที่ฝึกให้แก่นักศึกษา.....	112
68	จำนวนนักศึกษาที่ให้การฝึกงานกลุ่มละ.....	113
69	บรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงานมีความ เห็นว่านักศึกษามีความจำเป็นที่ต้อง ฝึกงานในความรับผิดชอบของตน.....	114

ตารางที่	หน้า
70	ระยะเวลาในการให้การฝึกงานที่บรรณารักษ์คิดว่าเหมาะสม..... 115
71	ความคิดเห็นของบรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงาน เกี่ยวกับนักศึกษาที่ได้รับ การปฐมนิเทศจากภาควิชาก่อนการฝึกงานกับนักศึกษาที่ไม่ได้รับการ ปฐมนิเทศ..... 116
72	สิ่งที่บรรณารักษ์ใช้ เป็นแนวทางในการฝึกงานแก่นักศึกษา..... 117
73	วิธีการฝึกงานที่บรรณารักษ์ใช้ในการฝึกงาน..... 118
74	อาจารย์ผู้ควบคุมวิชาการฝึกงานห้องสมุด ควรออกติดตามผลพบปะ บรรณารักษ์ผู้ให้การฝึกงานและนักศึกษาในระหว่างการฝึกงานในระยะเวลา 119
75	นักศึกษาสามารถนำความรู้ที่ได้จากการฝึกงานไปใช้ประโยชน์..... 120
76	การประเมินผลการฝึกงาน..... 121
77	ปัญหาการฝึกงานห้องสมุด..... 124
78	ความสำคัญของปัญหาการฝึกงาน..... 128
79	ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงการฝึกงาน..... 130